

Teresa Dachtera

BNF - najnowocześniejsza biblioteka świata?

Biblioteka 2 (11), 147-152

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BNF - NAJNOWOCZEŚNIEJSZA BIBLIOTEKA ŚWIATA?

Nowa Biblioteka Narodowa Francji, w założeniach jej pomysłodawców i twórców najnowocześniejsza biblioteka świata, została oddana uroczystie do użytku w grudniu 1996 r. Usytuowana przy nabrzeżu Tolbiac, w południowo-wschodniej części Paryża, dzięki swej niezwyklej architekturze przyciąga wzrok każdego znajdującego się w bliższej i dalszej odległości przechodnia. Ta gigantyczna konstrukcja ze szkła i szlachetnego drewna, zrealizowana na podstawie projektu Dominique'a Perrault, w całości zajmuje obszar 7,5 ha. Budowla rozpisana jest na planie prostokąta, w którego narożnikach stoją 4 wieże, przypominające z daleka otwarte książki. Każda z wież ma 79 m wysokości; na jedenastu piętrach znajdują się magazyny, a na pozostałych siedmiu - pomieszczenia biurowe. Szklane fasady są zasłaniane przez ruchome drewniane okiennice.

Pośrodku, między wieżami, w centralnej części kompleksu znajduje się ogród o powierzchni 12 tys.m². Posadzono tam kilkaset drzew - sosen, brzoź, grabów i dębów.

Poza walorami estetycznymi ogród pełni jeszcze inną rolę: jest centralnym punktem odniesienia, bowiem właśnie wokół niego, na dwóch poziomach, usytuowane zostały wszystkie czytelnie. Poziom *rez-de-jardin* (poziom ogrodu), który ma być oddany do użytku w tym roku, przeznaczony jest dla pracowników nauki, badaczy, osób przygotowujących prace doktorskie, a także studentów ostatnich lat studiów, legitymujących się posiadaniem specjalnego zezwolenia. Znajduje się tutaj 1600 miejsc, podczas gdy w całej "starej" Bibliotece Narodowej przy ul. Richelieu, jest ich tylko 700.

Drugi poziom - *haut-de-jardin* (powyżej ogrodu) składa się z czytelni ogólnodostępnych. Mogą z nich korzystać wszystkie osoby, które ukończyły 18 rok życia i posiadają kartę biblioteczną, a także młodzież przygotowująca się do matury.

Aby móc skorzystać ze zbiorów bibliotecznych należy wykupić kartę wstępu, którą można nabyć w automatach oraz kasach znajdujących się w holu. Jednorazowo korzystać z biblioteki może każda zainteresowana osoba. Wykupiona karta jest biletem wstępu do wszystkich czytelni i pozwala w jednym dniu wchodzić i wychodzić do woli, każdorazowo kasując kartę magnetyczną. Nieobecność jednak nie może przekraczać 1,5 godz.

Z kart ulgowych mogą korzystać studenci oraz osoby utrzymujące się z zasił-

ków socjalnych. Istnieje też wykaz grup osób uprzywilejowanych, które nie muszą nabywać karty - wystarczy przedstawić odpowiednią legitymację.

Przed wykupieniem jednorazowej karty wstępu należy zorientować się czy poszukiwana pozycja jest dostępna w czytelniach *haut-de-jardin*, a także sprawdzić na monitorze czy w danej czytelni są wolne miejsca.

Czytelnie *haut-de-jardin* gromadzą zbiory, które mogą zaspokoić najbardziej wymagających użytkowników.

Czytelnik znajdzie tutaj zbiór dzieł podstawowych właściwych dla każdej dyscypliny wiedzy i odpowiedź na wszelkie nurtujące go pytania. Większość zbiorów stanowią dzieła w języku francuskim, ale jest też dużo wydawnictw angielskich, niemieckich, hiszpańskich i portugalskich. Inne języki reprezentowane są w wydzielonych zbiorach literatury obcej.

W chwili otwarcia Biblioteka liczyła 180.000 woluminów, w tym 2.500 tytułów czasopism i przeglądów, 6.800 map geologicznych i topograficznych, 340.000 mikrofilmów, wśród których znajduje się zbiór prac naukowych, podejmowanych we Francji i mikrofilmowanych od 1986 r. (77.000) oraz 10.000 szpul mikrofilmowych. Przewiduje się, że w ciągu 5 najbliższych lat, zbiory na CD-romach obejmą 350.000 woluminów.

Wielką chlubą BNF jest nowoczesny system audiowizualny. Oferta składa się z wyboru filmów dokumentalnych, programów radiowych i telewizyjnych, archiwów dźwiękowych, które zawierają dokumenty najczęściej nie publikowane, a dotyczące badań nad społeczeństwem francuskim, literatury współczesnej, interpretacji dzieł muzycznych, historii nauki XX w., filmów agencji prasowych itd.

Wszystko to można zobaczyć i usłyszeć w sali audiowizualnej (145 miejsc).

Zgromadzone tutaj dokumenty pochodzą ze zbiorów:

- Biblioteki Narodowej Francji; w ich skład wchodzi zbiory specjalne i fonoteka narodowa,
- ze zbiorów publicznych: Biblioteka Muzeum Narodowego Historii Naturalnej, Centrum Narodowe Badań Naukowych, archiwa fotograficzne,
- kolekcji prywatnych: Magnum Photo, Gaumont *etc.*

Systemem audiowizualnym objętych jest 900.000 dokumentów dźwiękowych, wśród których znajdują się skarby fonoteki francuskiej, 65.000 taśm video, kilkanaście tysięcy CD-romów, kilka tysięcy obrazów animowanych.

Biuro informacji bibliograficznej

Jest to miejsce, w którym czytelnik uzyskuje dokładną informację na temat posiadanych przez Bibliotekę zbiorów, jest prowadzony w swoich poszukiwaniach, dowiaduje się, jak znaleźć interesujący go dokument lub jak sprecyzować swoje zamówienie.

Dzięki bogatej kolekcji 8.000 woluminów, w skład których wchodzi encyklopedie, słowniki, bibliografie francuskie i międzynarodowe na CD-romach, periodyki

itp., każdy użytkownik ma szansę przygotowania szerokiego zestawu bibliograficznego, zanim jeszcze przystąpi do poszukiwań szczegółowych. To ukierunkowanie bibliograficzne może też wskazać drogę do innych bibliotek lub centrów informacji

Czytelnia czasopism dysponuje 51 miejscami. Czytelnik może dokonać przeglądu aktualnej prasy francuskiej (ogólnokrajowej i regionalnej), a także zagranicznej, również na nośnikach elektronicznych.

Są tutaj dostępne czasopisma z 2 lub 3 ostatnich miesięcy: 150 tytułów dzienników i 150 tygodników o charakterze ogólnym. Planowanie jest poszerzenie tej oferty o przegląd depesz agencji prasowych i starszych numerów niektórych czasopism na CD-romach.

Żeby ułatwić czytanie prasy, udostępnia się także słowniki, atlasy, poradniki, spisy dziennikarzy i znanych reporterów prasy francuskiej i zagranicznej.

Czytelnia nauk przyrodniczych i technicznych (230 miejsc) proponuje zbiory ogólnie - encyklopedyczne, obejmujące dyscypliny nauk podstawowych i stosowanych, jak również historię nauk przyrodniczych i technicznych. Zbiory rozmieszczone są na dwóch poziomach. W sali znajdują się dzieła dotyczące paleontologii, nauk biologicznych, medycznych, psychiatrii, nauk rolniczych, a także gastronomii!

Na antresoli zgromadzono wydawnictwa obejmujące: historię nauki i techniki, nauki o ziemi, matematykę, fizykę, chemię, informatykę, astronomię.

Nowe zbiory tej czytelnicy dają solidne wprowadzenie zarówno do współczesnej wiedzy z ww dziedzin, jak do ich historii. Wybór tytułów z francuskiego i międzynarodowego rynku wydawniczego pozwala na przybliżenie prac wielkich uczonych i informuje o stanie zaawansowania aktualnych badań naukowych, a także o problematyce tych badań.

Przewiduje się, że zbiór ten osiągnie około 50.000 pozycji (połowa jest już dostępna), 400 tytułów czasopism i wybór CD-romów, szczególnie rejestrujących bibliografie.

Czytelnia nauk prawno-ekonomicznych i politycznych (309 miejsc). Zbiory tej czytelnicy stanowią podstawę i są pomocą w zrozumieniu współczesnego świata w aspekcie prawnym, ekonomicznym i politycznym. Znajdujące się tutaj dzieła dotyczą przede wszystkim Francji, ale także krajów Unii Europejskiej, OECD i krajów strefy wpływów francuskich.

Dużą część księgozbioru stanowią wydawnictwa międzynarodowe. W czytelnicy umieszczono dzieła obejmujące historię myśli ekonomicznej i społecznej. Szczególnym zainteresowaniem cieszy się ewolucja gospodarki światowej. Można też tutaj znaleźć pozycje poświęcone zarządzaniu i funkcjonowaniu przedsiębiorstw.

Wśród książek z zakresu nauk politycznych wyróżnia się: historię myśli politycznej, socjologię polityki, stosunki międzynarodowe, analizę sytuacji politycznej w różnych krajach.

Kolejnym działem jest prawo. W tej dziedzinie szczególnie wyeksponowana

została praktyka prawnicza i prawo porównawcze. Podstawę zbioru stanowią teksty normatywne i wielkie traktaty prawne.

Na antresoli umieszczono unikalne publikacje oficjalnych zarządzeń francuskich i zagranicznych (krajów frankofońskich, Unii Europejskiej, ONZ, UNESCO, itp.). Poza tym bibliotekarze dysponują bazami danych, pozwalającymi na uzupełnianie informacji i skierowanie użytkownika do innych centrów dokumentacji.

Literatura i sztuka (607 miejsc)

Największa z czytelni Biblioteki Narodowej Francji oferuje użytkownikom kolekcję 120.000 woluminów oraz 750 tytułów czasopism i przeglądów, dając możliwość zapoznania się z szeroką produkcją literacką i zbiorami pochodzącymi przede wszystkim z XX w.

Priorytet nadano tekstom zebranych w tzw. "corpus". Są to, stojące obok siebie na półkach wszystkie dzieła danego autora oraz wydawnictwa krytyczne, które ich dotyczą. W przypadku dzieł zagranicznych znaleźć można też ich tłumaczenia francuskie (oczywiście, o ile jest to możliwe).

Tworzeniu księgozbioru obejmującego sztukę towarzyszyły takie same ambicje. Tymczasem szczególnie rozwijają się działy architektury, historii sztuki francuskiej oraz piśmiennictwa artystów.

Znajdujące się w czterech salach (EFGH) zbiory podzielone zostały w sposób następujący:

- E - literatura orientalna (języki i literatura Europy środkowej i wschodniej, języki i literatura krajów bliskiego i dalekiego wschodu),
- F - sztuka (języki i literatura grecka i łacińska, języki i literatura Azji, języki i literatura krajów afrykańskich),
- G - literatura zagraniczna: wydzielone zostały zbiory w języku angielskim, hiszpańskim i portugalskim oraz niemieckim, włoskim, rumuńskim, a także języki skandynawskie.

W tej czytelni można znaleźć wszystko, co dotyczy historii książki i bibliotekoznawstwa.

Filozofia, historia i nauki o człowieku (297 miejsc)

W ostatniej już z udostępnionych czytelni skupiono zbiory dotyczące filozofii oraz całości nauk humanistycznych i społecznych. Docelowo ma osiągnąć 65.000 woluminów i 500 tytułów przeglądów.

Uprzywilejowane miejsce w tym dziale zajmują studia nad Francją i szkoła myśli francuskiej. Zbiory w większości wydane w języku francuskim, wzbogacone są także przez wydawnictwa międzynarodowe. Ważną ich część stanowią dzieła współczesne, podstawowe z każdej dziedziny, niezbędne dla studiowania myśli współczesnej.

Na tym kończy się przegląd czytelni na poziomie *haut-de-jardin*.

Z racji różnorodności dokumentów wyposażenie wszystkich sal jest też różne, począwszy od stanowisk do przeglądania materiałów wielkiego formatu, poprzez

mikrofilmy, mikrofiszę, stanowiska audiowizualne i multimedialne, a skończywszy na samych tylko fotelach - miejscach siedzących bez stolów.

Poza tym stworzone zostały odpowiednie warunki dla osób z uszkodzonym narządem słuchu i wzroku. W BNF znajdują się kabiny wyposażone w ekrany, pozwalające na wielokrotne powiększanie części dokumentów, 6 kabin dźwiękochłonnych i klimatyzowanych, w których osoby towarzyszące mogą głośno czytać udostępniony tekst. Można także skorzystać z dokumentów w postaci książek nagranych na taśmach lub wydanych w alfabecie braillo wskim. Zgodnie z regulaminem osoba niewidząca ma prawo wstępu z psem - przewodnikiem.

Jest rzeczą oczywistą, że nowoczesność Biblioteki nie ogranicza się tylko do jej niezwyklej formy architektonicznej. Ta najnowocześniejsza biblioteka świata musiała obok rozwiązań architektonicznych wprowadzić również najnowocześniejsze technologie do przechowywania i transmisji danych. BNF jest całkowicie skomputeryzowana. Sieć informatyczna połączyła bibliotekę z instytutami naukowymi, czytelniami i domami indywidualnych czytelników. Na odległość można przejrzeć zawartość katalogów, zamówić interesujące pozycje, zarezerwować stanowisko.

Już w r.1990 rozpoczęto wielką akcję inwentaryzacji i numeryzacji zbiorów. Zdecydowano się na skatalogowanie i przechowywanie wszystkich dokumentów w postaci binarnej. Taki zapis pozwala na ochronę księgozbioru, udostępnianie go szerokim kręgom osób zainteresowanych oraz wprowadzenie materiałów do sieci WWW.

System Biblioteki opiera się na dwóch katalogach: BN-OPALE i BN-OPALINE, dostępnym poprzez internet. Katalogi te zawierają już 7.000.000 pozycji.

BN - OPAL obejmuje książki i czasopisma wydane po r.1960, dzieła anonimowe od XVI do XVIII w., dokumenty informatyczne od 1994 r. oraz produkcję BNF - około 48.000 tytułów rocznie.

BN - OPALINE jest katalogiem specjalistycznym i obejmuje mapy, fotografie, dokumenty audiowizualne, partytury muzyczne, medale, monety etc.

Wewnętrzny system informatyczny to 150 punktów zamówień rozlokowanych na terenie całej biblioteki. Ciekawa jest też strona internetowa biblioteki, na której można obejrzeć wystawę "biblioteki wirtualnej" - *Karol V i jego czasy*.

Biblioteka Narodowa Francji sprawia bardzo duże wrażenie na wszystkich zwiedzających, a także korzystających z jej zbiorów. W pierwszej chwili wydaje się niedostępna i odpychająca. Stojący u stóp kilkuset prowadzących do niej schodów człowiek czuje się zagubiony i przytłoczony jej ogromem. Dopiero w bezpośrednim kontakcie dostrzega jej funkcjonalność i logiczną, przejrzystą strukturę, a także całkowite podporządkowanie potrzebom użytkownika.

Jest rzeczywiście obiektem na miarę XXI wieku.

Literatura:

- J.Sanson, S.Jouquelet, *Le haut-de-jardin quelques mois après l'ouverture*, „*Bulletin des Bibliothèque de France*”, 1997 (6), 8-12
- L.Bokova, S.Jouquelet, A.Kupiec, *Les Publics de la Bibliothèque Nationale de France à Tolbiac*, „*BBF*”, 1997 (6), 13-16
- R.Schaer, *Sur la politique culturelle de la Bibliothèque Nationale de France*, „*BBF*”, 1997 (6), 18-22
- M.Banaszak, *Zbiory całkowicie skomputeryzowane. Biblioteka Narodowa Francji*, „*Rzeczpospolita*”, nr 240 (z 14.10.) /1997
- Bibliothèque Nationale de France*, strona internetowa <http://www.bnf.fr>